

I.E.S. RICARDO MELLA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

ECONOMÍA

CURSO: 4º ESO

DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA

CURSO ACADÉMICO: 2022_2023

Esta Programación modificada segundo o establecido na Orde do 27 de decembro de 2022.

ÍNDICE

CONTIDOS

ÍNDICE	2
1. INTRODUCCIÓN	2
1.1. MARCO LEGAL	2
1.2. CONTEXTO	2
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	4
3. OBJECTIVOS DO CURSO	7
3.1. OBXECTIVOS XERAIS DA ETAPA	7
3.2. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA MATERIA	9
4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	13
4.1. BLOQUES DE CONTIDOS	13
4.2. TEMPORALIZACIÓN	13
5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS	15
5.1. PRINCIPIOS METODOLÓXICOS	15
5.2. METODOLOXÍA NA AULA	15
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	17
7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E A CUALIFICACIÓN	17
8. INDICADORES DO LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	22
9. ORGANIZACIÓN DAS ACCTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES, DE SER O CASO.	24
10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DO BACHARELATO.	24
11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.	24
12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.	24
13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN.	25
14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS.	28
15. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.	28

1. INTRODUCCIÓN

1.1. MARCO LEGAL

A Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, modificou en distintos aspectos a Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, coa finalidade de desenvolver medidas que permitan seguir avanzando cara a un sistema educativo de calidade, inclusivo, que garanta a igualdade de oportunidades e faga efectiva a posibilidade de que cada alumno e alumna desenvolvan ao máximo as súas potencialidades.

Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).

Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).

Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).

Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).

Decreto 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da ESO na Comunidade Autónoma de Galicia.

1.2. CONTEXTO

A formación en economía faise necesaria nun contexto globalizado, no que as relacións entre os axentes económicos e sociais son cada día máis complexas. A consideración do comportamento económico das persoas na procura da satisfacción das súas necesidades, así como da produción e da organización dos bens e os servizos necesarios, e da distribución dos recursos escasos facilitan a comprensión da realidade social.

Calquera persoa necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica utilizada por economistas e medios de comunicación para analizar eses feitos. O estudo da economía axuda a percibir e a coñecer o mundo, e posibilita analizar e afondar nas

relacións humanas, facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na análise económica e empresarial, serve para potenciar destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de xeito crítico a sociedade. E contribúe tamén a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas á hora de indagar no coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o ambiente, etc. Proporciona importantes coñecementos matemáticos e estatísticos, habilidades de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir ideas e conclusións, con argumentos e evidencias empíricas, sentido da ética e respecto polo ser humano, así como unha intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo.

O enfoque empregado pola economía na resolución dos problemas sociais distínguea das restantes ciencias sociais.

A materia de 4º de ESO distribúese en seis bloques que permiten o estudo da economía como ciencia e do papel dos axentes económicos. No bloque 1 ("Ideas económicas básicas") recóllense aspectos relativos aos principios económicos, á terminoloxía propia e á metodoloxía da ciencia económica. No bloque 2 ("Economía e empresa") analízase o papel e o funcionamento do/da axente de empresas na economía. O seguinte bloque ("Economía persoal") está dedicado ao estudo da transcendencia das decisións económicas na vida das persoas. O cuarto bloque ("Economía e ingresos e gastos do Estado") repasa o papel estatal no funcionamento económico a través da análise dos seus ingresos e gastos. No quinto bloque ("Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego") repásanse os aspectos máis salientables da economía financeira e a súa repercusión na actividade económica e o nivel de emprego. E para rematar, o bloque de "Economía internacional" fai un breve repaso do funcionamento do sector exterior da economía con especial fincapé nas repercusións da integración económica e a globalización.

A grande transcendencia social da economía queda reflectida na súa contribución ao fomento da mellora na calidade de vida, ao progreso e ao benestar social. Os coñecementos económicos teñen cada día máis valor, pola importancia de contar cunha cidadanía formada e pola relevancia dunha boa administración dos recursos públicos.

O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, competencias lingüísticas e de comunicación, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, sociais e cívicas, así como sentido da iniciativa e espírito emprendedor.

Características do alumnado.

Centro e contorno: I.E.S. de titularidade pública situado nas aforas de Vigo, que actualmente imparte os ensinos da ESO, o Bacharelato, Ensino de Adultos, os Ciclos de Grao Medio e Superior das Familias Administrativo, Electrónica e Sanitaria, así como da FP Básica e FP Dual.

Alumnado: As características psicológicas e evolutivas do alumnado son propias de idades comprendidas entre os 15 e os 16 anos de idade. Dado que é unha materia de opción os alumnos e alumnas están motivados e presentan unha boa disposición para aprender.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

O Decreto 86/2014 establece as relacións entre as competencias clave, os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliábeles, formando o perfil competencial da materia de Economía. No estudo das distintas unidades tratarase de fomentar no alumnado:

CCL-Competencia en comunicación lingüística.

STEM-Competencia matemática e competencia en ciencia, tecnoloxía e enxeñaría.

CD-Competencia dixital.

CPSAA-Competencia persoal, social e de aprender a aprender.

CC-Competencia cidadá.

CE-Competencia emprendedora.

CCEC-Competencia en conciencia e expresión culturais

A materia de Economía na Educación Secundaria Obrigatoria contribúe de xeito especial á adquisición destas competencias clave:

Competencia en comunicación lingüística

Todas as materias deben contribuír á consecución desta competencia por parte do alumnado. A lectura, ademais de ser fonte de pracer, facilita a interpretación e comprensión permitindo facer uso da lingua falada e escrita. a finalidade da materia de Economía radica primordialmente en alcanzar un dominio na competencia comunicativa dos alumnos, para que ao termo da etapa educativa adquiriran a capacidade de entender noticias básicas relacionadas coa economía na prensa, comprender as características básicas dos produto financeiros máis usuais, así como recibir, entender e emitir mensaxes de contido económico correctamente. Tal desenvolvemento permitiralles construír o pensamento e expresar opinións fundadas sobre estas.

En particular, a materia contribuír á adquisición da competencia lingüística mediante actividades como a introdución de lecturas ao longo de todos os temas, comentarios de texto xornalísticos ou a confección de actividades específicas de busca de información, de debate e análise.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A adquisición desta competencia por parte do alumno suporá que teña a capacidade de poñer en práctica procesos de razoamento que lle leven á solución de problemas da vida cotiá. Utilizarase esta competencia para analizar problemas económicos actuais, analizar e interpretar gráficas, comprender a información das diferentes variables macroeconómicas en forma de datos e gráficos, representar e comprender o significado do modelo da fronteira de posibilidades de produción; a interpretar e valorar a forma da pirámide de poboación española e galega, analizar graficamente as curvas de oferta e demanda, calcular custes, ingresos e produtividade, etc. Tamén a competencia en ciencia e tecnoloxía se vai desenvolver dende esta disciplina, xa que será imprescindible para manexar indicadores económicos, para reflexionar sobre o desenvolvemento sostible ou os problemas ambientais e a súa consideración como variable na toma de decisións económicas e financeiras.

Competencia dixital

Esta competencia supón o uso creativo, crítico e seguro das tecnoloxías da información e a comunicación para alcanzar obxectivos profesionais e persoais, que permiten ser competente nun ámbito dixital. A materia ten como obxectivo proporcionar coñecementos e destrezas para a busca e selección de información fundamentalmente en prensa escrita.

A busca desta información require o uso axeitado de bibliotecas, hemerotecas ou o dominio das novas tecnoloxías da información para obter o máximo aproveitamento na fase de documentación á hora de realizar traballos de investigación. Desenvolve destrezas relacionadas co acceso á información, a creación de contidos e a resolución de problemas en todo tipo de contextos. Desenvolve unha actitude activa, crítica e realista cara ás tecnoloxías e os medios tecnolóxicos. Utilizarase esta competencia para coñecer os cambios no escenario económico mundial, obter e interpretar a información de diferentes variables macroeconómicas e a súa evolución ao longo do tempo, investigar ámbitos de oportunidades e tendencias de emprego, investigar aspectos fiscais básicos no portal da Axencia Tributaria, etc.

Competencia de aprender a aprender

Esta competencia permite a aprendizaxe permanente ao longo da vida, que esixe, a capacidade para motivarse por aprender e require coñecer e controlar os propios procesos de aprendizaxes para axustalos aos tempos e as demandas das tarefas e actividades que conducen á aprendizaxe. As destrezas e actitudes que integran esta competencia evidéncianse ao comparar as distintas formas de abordar a resolución de problemas económicos en diversas situacións; estudar e analizar as repercusións da actividade empresarial no ámbito; valorar a influencia do tipo de mercado sobre os distintos axentes económicos que interveñen; valorar a relación entre educación e a posibilidade de obter un emprego e a súa evolución no tempo; recoñecer ámbitos de oportunidades e tendencias

de emprego; describir as consecuencias das variacións dos tipos de xuro na Economía ou constatar a necesidade desta competencia ante a rápida evolución dos contidos propios da materia.

Competencia sociais e cívicas

Implican a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade, que permiten interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados. Alcanzaranse as destrezas, actitudes e valores implícitos nesta competencia, cando se analicen as distintas maneiras de dar resposta ás necesidades humanas segundo os diferentes sistemas económicos; a estudar os obxectivos e funcións das empresas; ao explicar a función da empresa como creadora de utilidade; cando se compara o funcionamento dos diversos tipos de mercados; ao analizar, de forma crítica, os distintos indicadores económicos como instrumentos para medir a calidade de vida; a examinar os datos de inflación e desemprego en España; a estudar as causas da inflación e as súas repercusións económicas e sociais; a describir as implicacións e efectos da globalización económica; a valorar o funcionamento os mercados financeiros, a estudar as consecuencias do crecemento sobre a repartición da riqueza, o medioambiente e a calidade de vida; ao analizar as distintas funcións do Estado ou ao estudar as consecuencias do crecemento económico sobre a repartición da riqueza. A competencia cívica baséase no coñecemento crítico dos conceptos de democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e dereitos civís, todos eles necesarios para comprender as experiencias colectivas e a organización e funcionamento das sociedades e ,en particular, da súa organización económica.

Competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Esta competencia implica a capacidade de transformar as ideas en actos. A súa adquisición é determinante na formación de futuros cidadáns emprendedores, contribuindo así á cultura do emprendemento. Nesta materia abordárase, coa necesidade de tomar decisións, de elixir e coa análise e interpretación dos obxectivos e funcións das empresas: o estudio da eficiencia técnica e económica; o coñecemento dos diferentes custos que soporta; o estudio dos factores que determinan a oferta e a demanda; a valoración da formación como elemento clave na obtención de emprego e mellora dos salarios; a investigación e recoñecemento de ámbitos de oportunidades e tendencias de emprego; a valoración do papel do sistema financeiro como canalizador do aforro ao investimento; ao describir os efectos dos tipos de interese; a análise das implicacións e efectos da globalización económica e o estudio das consecuencias do crecemento económico sobre a repartición da riqueza.

Competencia de conciencia e expresións culturais

En canto que implica coñecer, comprender e valorar criticamente as distintas manifestacións culturais que determinaron historicamente as distintas respostas das sociedades ás súas necesidades, esta competencia está presente, tanto desenvolvendo valores e actitudes de tolerancia e respecto cara á diversidade cultural e a liberdade de expresión, como na capacidade

para desenvolver a creatividade a través da comunicación de ideas, detección de necesidades e o seu xeito de resolvelas, condicionado por a visión cultural e social que se ten.

Competencia financeira

Aínda que a LOMCE non cita a competencia financeira, dentro das capacidades que o alumno debe conseguir ao longo da etapa, na materia estúdase. A introdución da educación financeira nos

currículos de Educación Secundaria é cada vez maior e vén dada polas recomendacións da UE e da OCDE que mesmo a inclúe xa dentro das avaliacións realizadas nos informes PISA.

As razóns para incluír a educación financeira son variadas, e van dende as crises económicas e financeiras, aos axustes nos sistemas de axudas públicas ou os cambios demográficos que supoñen o progresivo envellecemento da poboación nos países desenvolvidos. Neste contexto faise necesario que os cidadáns aborden a toma de decisións de tipo financeiro coa maior información e coñecemento posible.

Coa materia de Economía búscase a adquisición de capacidades que lle permita ao alumnado a toma de decisións intelixentes en materia financeira, mantendo unha actitude crítica e analítica ante todas as ofertas que se lles presenten.

3. OBJECTIVOS DO CURSO

3.1. OBJECTIVOS XERAIS DA ETAPA

Os obxectivos xerais da ESO recollidos no DECRETO 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia son:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nas alumnas e nos alumnos as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos; exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre mulleres e homes.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuizos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Desenvolver as competencias tecnolóxicas básicas e avanzar nunha reflexión ética sobre o seu funcionamento e a súa utilización.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmos, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, mensaxes e textos complexos, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das demais persoas, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e do das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado, a empatía e o respecto cara aos seres vivos, especialmente os animais, e o ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

n) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2.OBXECTIVOS ESPECÍFICOS DA MATERIA

A ensinanza da economía na ESO terá como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades:

OBX1. Analizar e valorar as fortalezas e as debilidades propias e as dos demais, reflexionando sobre as aptitudes, xestionando de forma eficaz as emocións e as destrezas necesarias que promovan unha actitude vital creadora para adaptarse a contornas cambiantes e deseñar un proxecto persoal único, cunha actitude emprendedora que xere valor para os demais.

- O autocoñecemento permítelle á persoa traballar en diferentes ámbitos: indagar nas súas aspiracións, necesidades e desexos persoais; descubrir as súas aptitudes; distinguir as súas intelixencias e, así, reflexionar sobre as súas fortalezas e debilidades e aprender a valoralas como fonte de crecemento persoal; recoñecer e xestionar emocións para adaptarse a contextos cambiantes e globalizados e a situacións de incerteza que poidan xerar un conflito cognitivo e emocional, co obxectivo de poñer en marcha e de levar a cabo un proxecto persoal único que garanta novas oportunidades en todos os ámbitos e situacións da vida (persoais, sociais, académicas e profesionais).

- É importante afrontar o proxecto cunha actitude emprendedora, resolutiva, áxil, innovadora, sostible e creativa que permita a adaptación a distintas contornas e comprender a importancia de desenvolver o hábito de actuar con creatividade, tanto individual como colectivamente, mediante o adestramento da capacidade creadora aplicándoa a diferentes escenarios para lograr avances persoais, sociais, culturais, artísticos e económicos de valor.

OBX2. Utilizar estratexias de conformación de equipos, así como habilidades sociais, de comunicación e innovación áxil, aplicándoas con autonomía e motivación ás dinámicas de traballo en distintos contextos, para constituír grupos de traballo eficaces e descubrir o valor de cooperar con outras persoas durante o proceso de ideación e desenvolvemento de solucións emprendedoras.

- Recoñecer e valorar trazos característicos e calidades persoais propias e dos demais resulta indispensable para afrontar con éxito un proxecto. Unha correcta identificación das potencialidades das persoas permite a constitución dun equipo de traballo equilibrado, eficaz, cooperativo, motivado e responsable que compense as debilidades duns e potencie as fortalezas dun e dos outros, adecuándose así ás necesidades do proxecto que se pretende abordar. Requírese a posta en marcha de diferentes estratexias para constituír os equipos de traballo, definindo obxectivos, normas, roles e responsabilidades de maneira equitativa e favorecendo a diversidade entre os seus integrantes. Así, conséguense equipos multidimensionais, inclusivos, capaces de xerar, a través do diálogo, unha intelixencia colectiva que lles permita funcionar con autonomía e contribuír á innovación áxil.

- Un correcto desenvolvemento e uso das habilidades sociais, como a empatía, a asertividade, a negociación, o liderado e o respecto cara aos intereses, eleccións e ideas dos demais, así como o coñecemento de distintas linguas e o uso de habilidades de comunicación, facilitan unha visión compartida entre os membros do equipo, a creación dun bo clima de traballo e a construción de vínculos de cooperación que redunden no crecemento persoal e colectivo e intensifiquen valores de respecto, tolerancia e equidade.

OBX3. Elaborar, con sentido ético e solidario, ideas e solucións innovadoras e sostibles que dean resposta ás necesidades locais e globais detectadas, utilizando metodoloxías áxiles de ideación e analizando tanto os seus puntos fortes e débiles como o impacto que poidan xerar esas ideas na contorna, para lograr a superación de retos relacionados coa preservación e co coidado da contorna natural, social, cultural e artística.

- Para afrontar os desafíos actuais resulta imprescindible dotar as persoas das ferramentas necesarias para que, con iniciativa e desde unha visión emprendedora, busquen, promovan e desenvolvan eficazmente ideas e solucións innovadoras e sostibles a problemas e necesidades da súa contorna que dean resposta a retos no eido local que poderían trasladarse a contextos máis amplos, mesmo globais. Para lograr isto, é fundamental adestrar a xeración de ideas e sometelas a procesos de validación a través do uso de metodoloxías áxiles, tanto individuais como de equipo, analizando o impacto que a materialización desas ideas pode provocar nos distintos ámbitos e contextos vitais e sectoriais.

- Este proceso de procura de respostas aos desafíos actuais está inevitablemente ligado aos valores sociais e persoais. É por iso que no proceso de ideación e deseño das ideas e solucións é necesario ter presentes os obxectivos de desenvolvemento sostible e actuar desde principios éticos considerando a perspectiva de xénero. Isto implica coñecer e tomar conciencia das distintas realidades e valorar as oportunidades do noso mundo e da nosa sociedade cunha actitude proactiva e comprometida co seu coidado, protección e preservación.

OBX4. Seleccionar e reunir os recursos dispoñibles no proceso de desenvolvemento da idea ou solución creativa proposta, coñecendo os medios de produción e as fontes financeiras que proporcionan estes recursos e aplicando estratexias de captación destes para poñer en marcha o proxecto que leve á realidade a solución emprendedora.

- Dentro do proceso que supón transformar as ideas en prototipos de valor, é obrigado establecer unha fase dirixida a conseguir e a xestionar os recursos humanos, materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles, reunindo e seleccionando aqueles que de maneira ética, eficiente e sostible poidan facer realidade unha idea ou unha solución emprendedora. Esta perspectiva de considerar a mobilización e a optimización dos recursos como parte do plan de acción require, ademais, facelo desde formulacións éticas e ofrecendo deste xeito un modelo de boas prácticas que impacte positivamente na contorna cara á que vai dirixida a idea. A ética subxace desde os momentos iniciais

do proceso creador nas iniciativas que se emprenden, orientadas ao desenvolvemento sostible e ao benestar para todas e todos. De igual modo, impregna a protección das ideas e das solucións, o que require dun coñecemento específico para garantir o respecto ás creacións dos demais e os dereitos sobre as ideas e solucións propias.

- Doutra banda, poñer en marcha unha idea viable supón asumir o reto con responsabilidade e que a persoa emprendedora e os equipos posúan coñecementos económicos, financeiros, legais e técnicos entendidos tamén como recursos propios adquiridos a través da formación que os orienten na procura de financiamento e no uso de ferramentas dixitais que dean difusión e proxección ás ideas e solucións no proceso de realización destas OBX5. Presentar e expoñer ideas e solucións creativas utilizando estratexias comunicativas áxiles e valorando a importancia dunha comunicación efectiva e respectuosa para transmitir mensaxes convincentes adecuadas ao contexto e aos obxectivos concretos de cada situación e validar as ideas e as solucións presentadas.

- O mundo global e complexo en que vivimos exige formación para mellorar a competencia comunicativa das persoas. É importante entender que as estratexias de comunicación son elementos que cobran especial importancia para que unha persoa emprendedora interactúe con outras de maneira efectiva e positiva. Compartir os coñecementos e as experiencias cos demais permite idear solucións contrastadas e innovadoras, motivar, convencer, tomar decisións e xerar oportunidades. Neste sentido, a utilización de estratexias de comunicación áxil facilita a tarefa de explicar unha idea orixinal, transmitindo con claridade e rapidez os seus puntos fortes e débiles. Así mesmo, permite que os equipos compartan as ideas creativas xeradas e que se validen ou descarten con rapidez e se tomen decisións sobre as solucións que finalmente se elixan para afrontar os retos propostos.

- Doutra banda, tamén é necesario que as persoas adquiran as ferramentas para presentar e expoñer na contorna, de maneira clara, atractiva e convincente, a idea ou a solución que se vai

desenvolver no proxecto emprendedor, co obxecto de reunir os recursos necesarios para levala a cabo ou para difundila.

OBX6. Comprender aspectos básicos da economía e das finanzas, valorando criticamente o problema da escaseza de recursos e a necesidade de elixir, así como os principios de interacción social desde o punto de vista económico, para relacionar os devanditos aspectos coa procura e planificación dos recursos necesarios no desenvolvemento da idea ou da solución emprendedora que afronte o reto exposto de maneira eficaz, equitativa e sostible.

- Actualmente, coñecer e comprender desde un enfoque económico a contorna e a sociedade é fundamental.

Nestes contextos é onde xorden as necesidades e as oportunidades ás que hai que atender ofrecendo solucións realistas, eficientes e sostibles que dean resposta aos novos retos que se expoñen.

- Existen catro elementos que deben ser abordados. O primeiro alude ao problema económico que condiciona a toma de decisións das persoas en función do grao de escaseza percibido para cubrir as necesidades individuais e colectivas. Diso deriva a importancia de saber interpretar indicadores e aprender a atopar tendencias nos mercados e na propia sociedade desde un punto de vista económico. O segundo refírese á necesidade de adquirir unha educación financeira que achegue os coñecementos necesarios para guiar as decisións persoais de maneira responsable e que axude na obtención de recursos para emprender. O terceiro refírese á análise da contorna económica e social desde un punto de vista tanto macroeconómico como microeconómico. Esta comprensión é o punto de partida para detectar necesidades non cubertas e xerar ideas innovadoras que dean solución aos retos actuais, de maneira eficaz, equitativa e sostible. E, por último, a posta en marcha dun proxecto emprendedor implica situalo dentro do seu contexto económico, que, en gran parte, vai determinar a súa viabilidade para prever se a contorna e o sector obxecto da iniciativa concreta son favorables.

OBX7. Construír e analizar de maneira cooperativa, autónoma e áxil prototipos innovadores e sostibles, aplicando estratexias eficaces de deseño e execución, avaliando todas as fases do proceso de maneira crítica e ética e validando os resultados obtidos tanto para a mellora e perfeccionamento dos prototipos creados como para a aprendizaxe e o desenvolvemento persoal e colectivo.

- O obxecto dun proxecto emprendedor é a solución innovadora convertida nun prototipo final, nun ben ou servizo que se utiliza na contorna a que vai dirixido. Este prototipo final é o resultado dun proceso construtivo que se leva a cabo de maneira cooperativa e implica o paso por distintas fases que han de ser avaliadas de maneira continua cunha actitude crítica e ética. Así, no proceso creativo de ideación expóñense hipóteses de solución que deben transformarse en aprendizaxes validadas. Para iso recórrese á construción de prototipos como unha representación tanxible da solución ou

da parte da solución que queremos validar. Tras a elección do prototipo deséñase, xestiónase e execútase este, para o que é necesario coñecer e saber elixir as estratexias de xestión dos recursos, o modelo organizativo ou de negocio, o plan de execución, así como as técnicas e ferramentas de prototipado. É preciso aprender a tomar decisións adecuadas e con progresiva autonomía para levar a cabo o proxecto de forma viable e sostible, considerando que o verdadeiramente importante é a aprendizaxe validada. Para avaliar e testar prototipos xa xerados é fundamental coñecer metodoloxías, técnicas e ferramentas, de modo que se produza o desenvolvemento áxil, iterativo e incremental do prototipo final. Isto exige programar períodos de traballo curtos nos que se poidan comprobar as aprendizaxes experimentadas e validadas e ofrecer solucións óptimas e sostibles en contornas cambiantes.

4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVAILABLES

4.1. BLOQUES DE CONTIDOS

A materia de Economía da Empresa esta dividida en 6 bloques:

Bloque 1: Ideas económicas básicas.

Bloque 2: Economía e empresa.

Bloque 3: Economía persoal.

Bloque 4: Economía e ingresos do estado.

Bloque 5: Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego.

Bloque 6: Economía internacional.

4.2. TEMPORALIZACIÓN

A materia artículase en 12 Unidades Didácticas:

Bloque 1

CONTIDOS			Instrumentos de avaliación	Mes	Sesiões
UNID	B1	IDEAS ECONÓMICAS BÁSICAS			

ECONOMÍA 4º ESO

1	B1.1.	Economía como ciencia: actividade económica e sociedade.	PE e E	SET	1
	B1.2.	Principios na toma de decisións económicas.		SET	1
	B1.3.	Escaseza, elección e asignación de recursos.Custo de oportunidade.		SET	4
	B1.4.	O método na economía: modelos económicos.		OUT	2
2	B1.5.	Fronteira de posibilidades de produción.	PE e E	OUT	2
	B2.5.	Proceso productivo e factoes productivos.		OUT	1
	B2.6.	Sectores da actividade económica.		OUT	2
	B1.6	As relacións económicas básicas e a súa representación.		OUT	4
2	B1.5.	Fronteira de posibilidades de produción.	PE e E	OUT	2
	B2.5.	Proceso productivo e factoes productivos.		OUT	1
	B2.6.	Sectores da actividade económica.		OUT	2
	B1.6	As relacións económicas básicas e a súa representación.		OUT	4

Bloque 2

CONTIDOS			Instrumentos de avaliación	Mes	Sesiós
UNID	B2	ECONOMÍA E EMPRESA			
3	B2.2.	Elementos, funcións e obxectivos da empresa.	PE e E	NOV	2
	B2.8.	Ingresos e custos da empresa: clasificación.		NOV	4
	B2.9.	Resultados da empresa.		NOV	3
4	B2.1.	A empresa e o empresario/a	PE e E	NOV	1
	B2.3.	Clases de empresas.		NOV	2
	B2.4.	Formas xurídicas da empresa.		NOV	3
	B2.7	Fontes de financiamento empresas.Novas formas de financ.		NOV	1
	B2.10	Obrigas fiscais das empresas		DEC	2

Bloque 3

CONTIDOS			Instrumentos de avaliación	Mes	Sesiós
UNID	B3	ECONOMÍA PERSOAL			
5	B3.1.	Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos.	PE e E	XAN	3
	B3.2.	Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridade.		XAN	2
	B3.3.	Planif. económico-financieira: necesidades ec. nas etapas da vida.		XAN	3
	B3.4.	Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.		XAN	2
6	B3.5.	Risco e diversificación.	PE e E	XAN	5
	B3.10	O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxías		FEB	4
7	B3.6.	O diñeiro	PE e E	FEB	2
	B3.7.	Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.		FEB	3
	B3.8.	Relacións no mercado financeiro: información e negociación.		MA	1
	B3.9.	Implicación dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos consumidores no mercado financeiro.		MA	1

Bloque 5

CONTIDOS			Instrumentos de avaliación	Mes	Sesiós
UNID	B5	ECONOMÍA E TIPOS DE XURO, INFLACIÓN E DESEMPREGO			
8	B5.1.	Tipos de xuro	PE e E	MA	1
	B5.2.	Inflación		MA	2
	B5.3.	Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación		MA	2
9	B5.4.	Desemprego: clasificación e consecuencias	PE e E	MA	3
	B5.5.	Causas do desemprego e políticas contra o desemprego.		ABR	3
	B4.6.	Perspectivas da ocupación.		ABR	3

Bloque 4

CONTIDOS			Instrumentos de avaliación	Mes	Sesiós
UNID	B4	ECONOMÍA E INGRESOS DO ESTADO			
10	B4.1.	Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado	PE e E	ABR	3
	B4.2.	A débeda pública e o déficit público.		ABR	3
	B4.3.	Desigualdades económicas e distribución da renda.		MAI	3

Bloque 6

CONTIDOS			Instrumentos de avaliación	Mes	Sesiões
UNID	B6	ECONOMÍA INTERNACIONAL			
11	B6.2.	Comercio internacional	PE e E	MAI	4
	B6.3.	Integración económica e monetaria europea.		MAI	5
12	B6.1.	Globalización económica	PE e E	XUÑ	5
	B6.4	Economía e ambiente: sustentabilidade.		XUÑ	4

5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS**5.1. PRINCIPIOS METODOLÓXICOS**

Partir do nivel de desenvolvemento do alumno.

Asegurar a construción de aprendizaxes significativas.

Fomentar o principio de “aprender a aprender”.

Modificar os esquemas de coñecemento que o alumno posúe.

Propiciar unha intensa actividade e interactividade por parte do alumno.

Temos que lograr que o alumnado adquiera os elementos básicos da cultura, especialmente no seu aspecto humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e consolidar neles hábitos de estudo e de traballo; preparalos para a súa incorporación a estudos posteriores e para a súa inserción laboral e formarlles para o exercicio dos seus dereitos e obrigas na vida como cidadáns.

A metodoloxía didáctica será activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

5.2. METODOLOXÍA NA AULA**FORMACIÓN PRESENCIAL**

As estratexias metodolóxicas, expositivas e de indagación, deben estar en función do tipo de contido que se traballe. o desexable é un uso combinado de estratexias.

- Iniciar a aprendizaxe das unidades didácticas dun xeito global e motivador, para que o alumnado teña unha visión xeral podendo enlazar unhas unidades con outras e xustificando a importancia dos contidos.
- As exposicións apoiaranse en exemplos prácticos e en actividades que fomenten a participación e a reflexión dos alumnos e alumnas.

- Técnicas concretas de indagación que poderán ser utilizadas: estudo de casos, pescuda e seleccións de noticias vencelladas coas unidades didácticas, xogos de simulación a través de Internet, pescudas sinxelas, saídas, resolución de problemas simulados ou reais, etc.

En relación coa metodoloxía didáctica, os recursos dixitais serán de utilización preferente, por tal motivo, realizaranse case todas as actividades educativas a través da Aula Virtual para que non existan moitas diferenzas entre a formación presencial e unha posible non presencial. Estas actividades terán un carácter eminente práctico e a súa resolución en grupo nas sesións presenciais permitirán potenciar o traballo en equipo, así como realizar un mellor seguimento da avaliación continua do alumnado.

En cada unidade didáctica partirase da competencia inicial do alumnado, coñecida a través de exercicios propostos e preguntas formuladas na aula, para a partir desa competencia ir acadando novos coñecementos. Intercalarase a explicación do docente coa realización de exercicios e traballos. Mentres a formación sexa presencial a resolución da maior parte dos exercicios seguirán un proceso de elaboración colaborativa entre todo o alumnado, para a continuación facer o mesmo exercicio individualmente na Aula Virtual co fin de consolidar os coñecementos adquiridos. Esta participación individual e colectiva dos alumnos/as é importante, xa que as persoas aprenden de modo significativo cando constrúen de forma activa os seus propios coñecementos.

Empregaranse diferentes tipos de exercicios que están a disposición na aula virtual, buscando os mais axeitados para asimilar os contidos. Así empregaremos: test, tarefas, exercicios de relacionar, sopa de letras, encrucillados,...

FORMACIÓN SEMIPRESENCIAL E/OU NON PRESENCIAL

En caso de que a situación sanitaria obrigue a un confinamento e a unha formación semipresencial ou non presencial, a metodoloxía modificarase o mínimo posible co fin de que o alumnado non teña que facer grandes cambios. Así, a explicación do docente realizarase preferentemente por vídeo conferencia ou por medio de vídeos explicativos (a través da aula virtual), para a continuación os alumnos realizar individualmente os exercicios da aula virtual (Na formación presencial estes exercicios eran realizados nun primeiro momento colaborativamente).

Na formación non presencial marcaranse prazos máis curtos na entrega de tarefas para “obrigar” ao alumnado a un seguimento constante da materia e evitar así a acumulación de tarefas.

En canto as probas de avaliación intentárase preferentemente que sexan presenciais, de non ser posible, serán realizadas a través da Aula Virtual. Non existirán diferenzas nas probas escritas nin nos contidos en cada un dos escenarios.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Bibliografía básica: Economía. 4º E.S.O. Editorial: Mc Graw Hill.
 - Transparencias e apuntes dispoñibles a través da Aula Virtual do centro.
 - Tarefas de autocorrección e diferentes tipos de actividades que os alumnos deberán de realizar na Aula Virtual.
- Material complementario: Xornais e revistas de contido económico.
 - Vídeos de contidos da materia dispoñibles a través de youtube.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E A CUALIFICACIÓN

A avaliación concíbese e practícase da seguinte xeito:

- **Individualizada**, centrándose na evolución de cada alumno e na súa situación inicial e particularidades.
- **Integradora**, para o cal contempla a existencia de diferentes grupos e situacións e a flexibilidade na aplicación dos criterios de avaliación que se seleccionan.
- **Cualitativa**, na medida en que se aprecian tódolos aspectos que inciden en cada situación particular e se avalían de forma equilibrada os diversos niveis de desenvolvemento do alumno, non só os de carácter cognitivo.
- **Orientadora**, dado que achega ó alumno ou alumna a información precisa para mellora-la súa aprendizaxe e adquirir estratexias apropiadas.
- **Continua**, xa que atende á aprendizaxe como proceso, contrastando os diversos momentos ou fases.

Contémplanse tres modalidades:

- **Avaliación inicial**. Proporciona datos sobre o punto de partida de cada alumno, motivación e intereses, proporcionando unha primeira fonte de información sobre os coñecementos previos e características persoais, que permiten unha atención ás diferenzas e unha

metodoloxía adecuada. Instrumentos: cuestionarios, debates, preguntas realizadas na aula ou análise dunha noticia.

- **Avaliación formativa.** Concede importancia á evolución ó longo do proceso, conferindo unha visión das dificultades e progresos de cada caso.
- **Avaliación sumativa.** Establece os resultados ó termo do proceso total de aprendizaxe en cada período formativo e a consecución dos obxectivos.

Avaliarase mediante:

Probas escritas: As probas escritas formarán o 80% da nota e incluírán:

- Cuestións sobre conceptos teóricos.
- Enumeración de fases, clasificación ou criterios económicos e empresariais.
- Exemplos reais de empresas, actividades, sectores, produtos...
- Relación de conceptos curtos, diferenzas, similitudes, terminoloxía específica da área económica dunha empresa.
- Casos prácticos e exercicios dos que se deduxa a asimilación correcta dos coñecementos teóricos, así como o desenvolvemento axeitado dos procedementos aprendidos, analizando o resultado matemático obtido e propondo solucións o eleccións posibles.

Traballo realizado polos alumnos/as. Os traballos formarán o 20% da nota. A valoración do traballo desenvolvido virá determinada por:

- A entrega dos exercicios, actividades e traballos, individuais ou en grupo propostos para cada unidade didáctica a través da Aula Virtual. Porase atención nos contidos, a forma, orixinalidade, a elección de ideas, defensa dos mesmos e a implicación e cooperación cando o traballo é en grupo.

Para obter a cualificación de cada avaliación:

CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN	
1ª AVALIACIÓN	Cálculo da nota da 1ª avaliación:

ECONOMÍA 4º ESO

	<p>Realizaranse dúas probas escritas. A nota de cada proba determinarase mediante a agregación das seguintes notas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nota da proba escrita (Puntuada de 0 a 10 puntos) multiplicada por 0,80 • Traballo realizado polo alumno (Media das actividades realizadas. Puntuación de 0 a 10 puntos) multiplicada por 0,20. <p>Unha vez determinadas as notas, polo procedemento anterior realizarase, a media aritmética das dúas probas da avaliación. Deberá de obter un mínimo dun 5 para superar a avaliación, cun mínimo dun 4 en cada unha das probas escritas.</p> <p>Procedemento de recuperación da 1ª avaliación: Os alumnos que non sacaran un mínimo dun 5 na avaliación deberán realizar unha recuperación no trimestre seguinte ao mes avaliado.</p> <p>As notas de probas escritas cunha puntuación mínima de 5 quedarán aprobadas ata o remate do curso, non tendo que realizar a recuperación desas partes.</p> <p>O/a alumno/a realizará a recuperación das partes suspensas que serán puntuadas de 0 a 10 puntos.</p> <p>A nota da recuperación farase agregando á nota da proba (80%) o traballo realizado polo/a alumno/a para cada unha desas unidades didácticas avaliadas (20%).</p> <p>Realizarase a media das probas para determinar a nota de avaliación.</p>
2ª AVALIACIÓN	<p>Cálculo da nota da 2ª avaliación:</p> <p>Realizaranse dúas probas escritas. A nota de cada proba determinarase mediante a agregación das seguintes notas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nota da proba escrita (Puntuada de 0 a 10 puntos) multiplicada por 0,80

ECONOMÍA 4º ESO

	<ul style="list-style-type: none"> • Traballo realizado polo alumno (Media das actividades realizadas. Puntuación de 0 a 10 puntos) multiplicada por 0,20. <p>Unha vez determinadas as notas, polo procedemento anterior realizarase, a media aritmética das dúas probas da avaliación. Deberá de obter un mínimo dun 5 para superar a avaliación, cun mínimo dun 4 en cada unha das probas escritas.</p> <p>Procedemento de recuperación da 2ª avaliación: Os alumnos que non sacaran un mínimo dun 5 na avaliación deberán realizar unha recuperación no trimestre seguinte ao mes avaliado.</p> <p>As notas de probas escritas cunha puntuación mínima de 5 quedarán aprobadas ata o remate do curso, non tendo que realizar a recuperación desas partes.</p> <p>O/a alumno/a realizará a recuperación das partes suspensas que serán puntuadas de 0 a 10 puntos.</p> <p>A nota da recuperación farase agregando á nota da proba (80%) o traballo realizado polo/a alumno/a para cada unha desas unidades didácticas avaliadas (20%).</p> <p>Realizarase a media das probas para determinar a nota de avaliación.</p>
3ª AVALIACIÓN	<p>Cálculo da nota da 3ª avaliación:</p> <p>Realizaranse dúas probas escritas. A nota de cada proba determinarase mediante a agregación das seguintes notas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nota da proba escrita (Puntuada de 0 a 10 puntos) multiplicada por 0,80 • Traballo realizado polo alumno (Media das actividades realizadas. Puntuación de 0 a 10 puntos) multiplicada por 0,20.

ECONOMÍA 4º ESO

	<p>Unha vez determinadas as notas, polo procedemento anterior realizarase, a media aritmética das dúas probas da avaliación. Deberá de obter un mínimo dun 5 para superar a avaliación, cun mínimo dun 4 en cada unha das probas escritas.</p>
	<p>Procedemento de recuperación da 3ª avaliación:</p> <p>Os alumnos que non sacaran un mínimo dun 5 na avaliación realizarán unha recuperación ao final do trimestre.</p> <p>As notas de probas escritas cunha puntuación mínima de 5 quedarán aprobadas ata o remate do curso, non tendo que realizar a recuperación desas partes.</p> <p>O/a alumno/a realizará a recuperación das partes suspensas que serán puntuadas de 0 a 10 puntos.</p> <p>A nota da recuperación farase agregando á nota da proba (80%) o traballo realizado polo/a alumno/a para cada unha desas unidades didácticas avaliadas (20%).</p> <p>Realizarase a media das probas para determinar a nota de avaliación.</p>
CUALIFICACIÓN FINAL	<p>Cálculo para obter a cualificación final do curso:</p> <p>A nota final do curso virá dada pola media das notas das avaliacións parciais a partir de 5, tendo que ter aprobadas as tres avaliacións de forma independente entre elas, baseándose na heteroxeneidade da materia.</p>
Alumnado de materia pendente	Non hai alumnos/as coa materia pendente.

En 4º ESO hai 3 avaliacións parciais .

Tendo en conta que coincidirán no tempo as datas de terceira avaliación e avaliación ordinaria, os alumnos terán constancia da nota obtida na terceira avaliación con suficiente antelación (mínimo unha semana) para que, no caso de ter algunha avaliación non superada, podan recuperala antes da data fixada para a celebración da avaliación ordinaria.

Antes da avaliación final realizarase tamén novamente unha recuperación das avaliacións que teñan pendentes, conservando o aprobado das partes superadas. O alumnado que teña algunha avaliación suspensa a súa nota na avaliación final ordinaria será inferior a cinco.

O alumnado coas tres avaliacións con nota superior ou igual ao cinco a súa nota será a media das tres avaliacións.

Esta programación modificouse segundo os cambios derivados da publicación da Orde do 27 de decembro de 2022.

8. INDICADORES DO LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Este proceso será continuo e ininterrompido ó longo do curso. O profesor valorará o nivel de aprendizaxe nos alumnos/as de cada grupo a medida que se sucedan as distintas unidades didácticas.

En cada avaliación revisaranse os resultados obtidos e comprobarase si os métodos utilizados no proceso de ensino-aprendizaxe foron os máis axeitados .

Buscarase a mellora na metodoloxía empregada sempre interactuando cos alumnos/as para adaptala ó grupo e as individualidades que puideran presentarse:

- Coñecemento do estado da clase en xeral e de cada alumno/a en particular
- Diagnóstico das dificultades máis frecuentes da aprendizaxe
- Mellora-las técnicas de traballo, rectificando si fora preciso, para alcanzar eficazmente os obxectivos
- Proporcionar a cada alumno a axuda que necesite, orientándoos ó aprendizaxe
- Valorar o rendemento, determinando si se conseguiron os obxectivos propostos e en que grao se acadaron.

A avaliación debe ser sempre un proceso continuo de constatación e valoración dos resultados do aprendizaxe.

ECONOMÍA 4º ESO

Táboa para avaliar o proceso de ensino e práctica docente, sendo: 4 sempre, 3 case sempre, 2 ás veces, 1 nunca.

INDICADORES DE LOGRO DO PROCESO DE ENSINO E A PRACTICA DOCENTE	4	3	2	1
1. Deseño de distintas actividades de aprendizaxe para o logro de cada un dos obxectivos				
2. Motivo os meus alumnos/as comunicándolles os obxectivos que quero conseguir e la finalidade das actividades, partindo dos seus coñecementos previos, relacionando os contidos con situacións reais, informándolles da utilidade e creando expectativas.				
3. Empleo metodoloxías que favorezan o desenvolvemento dunha actitude positiva do alumno/a e que teñan en conta os intereses.				
4. Propoño actividades que favorezan o aprendizaxe autónomo (procura de información, traballos, investigacións...).				
5. Cando comezamos unha unidade ou tema novo, os alumnos/as coñecen: os obxectivos e competencias que se queren desenvolver, as diferentes actividades a realizar, como se lles avaliará...				
6. As actividades que propoño estean relacionadas con situacións da vida real				
7. En función das características de cada alumno/a, planeo tarefas e logros diferentes.				
8. Propoño metodoloxías diversas.				
9. Logro de cada un dos obxectivos.				

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES, DE SER O CASO.

Non hai alumnos/as coa materia pendente.

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS.

Non hai ningún alumno que precise acreditar que posúe coñecementos necesarios de determinadas materias previas para poder cursar a materia con normalidade.

11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

Ao tratarse dunha materia na que non é necesario acreditar coñecementos previos, esta proba empregarase para introducir a materia, coñecer o grado de motivación, as dificultades matemáticas e de expresión escrita.

- Instrumentos: cuestionarios, debates, preguntas realizadas na aula ou análise dunha noticia.

Se comentarán os resultados na clase con eles. As medidas a adoptar corresponden ao comentado no apartado de atención á diversidade nesta programación.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Contarase coa colaboración do departamento de orientación no caso de que exista algún alumno ou alumna que necesite atención especial.

A atención a diversidade do alumnado fundamentase principalmente na planificación e aplicación das estratexias metodolóxicas e organizativas e na provisión das axudas técnicas necesarias para facilitar a accesibilidade ao máximo número posible do alumnado.

A atención á diversidade para o todo grupo realizarase mediante a secuenciación:

- Os contidos expositivos e as definicións están feitas para que todos os alumnos identifiquen as ideas esenciais e podan elaborar esquemas para organizar a información.
- As actividades están desenroladas por niveis de dificultade de maneira que faciliten a comprensión dos contidos a todos os alumnos.

A atención a diversidade individualizada realizarase de forma persoal. Para conseguir que os alumnos, que necesitan reforzo, poidan alcanzar os mínimos imprescindibles, o profesor:

- Indicaralles as actividades máis convenientes o seu nivel
- Guiando estas actividades e propondo aquelas accións que crea máis beneficiosas.

Na medida do posible estas actividades realizaranse na aula, en tanto, se non dispónse de tempo necesario, serán propostas para o seu desenvolvemento fora do horario lectivo.

- Para aqueles alumnos que necesiten maior profundización poderanse propor contidos complementarios aos desenvolvidos normalmente.

Tamén se terá en conta a posibilidade de ter alumnado con altas capacidades intelectuais para os que proporanse exercicios que requiran maior esforzo intelectual.

13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN.

Realizaranse actividades que permitan desenvolver a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional.

Fomentarase a igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Fomentarase a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

Fomentarase a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

Traballarase con actividades que lles permitan desenvolver o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico e ao fomento da igualdade de oportunidades e do respecto ao emprendedor e ao empresario, así como á ética empresarial.

Incorporaranse aspectos relacionados co desenvolvemento sustentable e o medio ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, o abuso e malos tratos ás persoas con discapacidade, as situacións de risco derivadas da inadecuada utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación.

Educación ambiental:

Conciencia sobre a necesidade dun crecemento económico baseado no desenvolvemento sustentable.

Valoración da necesidade e vantaxes que ofrece a máxima “de triplo R” (reducir, reciclar, reutilizar).

Análise dos efectos negativos da actividade empresarial no medio ambiente.

Procura de alternativas que minimicen o impacto ambiental.

Educación moral e cívica:

Valoración da necesidade da responsabilidade social e a ética nos negocios na empresa.

Reflexión sobre os efectos derivados da globalización e a deslocalización empresarial.

Reflexión sobre a importancia dun sistema fiscal progresivo como instrumento para favorecer a equidade e a solidariedade.

Análise da relación existente entre o consumo abusivo, medio ambiente e pobreza.

Defensa da liberdade de expresión.

Establecemento de relacións baseadas na solidariedade, cooperación e respecto cara aos demais.

Comprensión do respecto que as empresas deben manifestar ante as distintas culturas.

Concienciación da importancia de colaborar e participar activamente no sostemento dos gastos públicos tanto por parte das persoas como por parte das empresas.

Educación para o consumidor:

Reflexión sobre a influencia que exerce a publicidade nos medios de comunicación sobre as nosas vidas.

Adquisición de conciencia de consumidor, como decisor autónomo consciente dos seus dereitos e responsabilidades.

Creación dunha conciencia crítica ante o consumo.

Responsabilidade coa reciclaxe, a reutilización e a redución dos produtos e residuos.

Reflexión sobre a presión que exerce no medio ambiente o consumo excesivo.

Diferenciación da compra necesaria da compra impulsiva.

Reflexión sobre o poder que exercen as marcas sobre os consumidores.

Educación para a paz:

Uso do diálogo baseado no respecto mutuo e a comunicación como medios indispensables para traballar en equipo, tomar decisións ou chegar a acordos.

Crítica dos métodos coercitivos ou violentos que se aplican nalgúns conflitos laborais.

Coñecemento das vías de solución pacíficas nos conflitos laborais.

Rexeitamento aos comportamentos intolerantes.

Preferencia pola solución dialogada ou consensuada antes que o conflito.

Rexeitamento ás guerras e á miseria que provocan.

Análise dos intereses empresariais que poden estar presentes nos conflitos bélicos actuais, tratando de propor criticamente posibles solucións.

Educación para a saúde:

Comprensión da importancia do respecto ás normas de seguridade e hixiene na empresa.

Crítica das prácticas dalgúñas empresas multinacionais que non respectan os estándares de seguridade e saúde dos seus traballadores nos países menos desenvolvidos.

Análise da influencia da contaminación derivada do proceso produtivo na saúde humana e animal.

Recoñecemento daquelas prácticas de acoso laboral ou mobbing que afectan á saúde dos traballadores/as.

Educación non sexista:

Análise e crítica das desigualdades laborais entre homes e mulleres.

Reflexión sobre a utilización sexista da muller no mundo publicitario.

Visualización de como a formación persoal favorece a igualdade laboral entre ambos os sexos.

Concienciación da igualdade entre sexos, razas, etnias, etc. no posto de traballo.

Desenvolvemento dunha actitude de respecto de opinións entre persoas diferentes (sexo, raza, etc.).

Reflexión sobre o papel da muller no mundo empresarial e o mundo laboral.

Rexeitamento á violencia de xénero.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS.

Non hai actividades previstas polo Departamento.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A programación revisarase mensualmente a fin de adaptala á marcha e desenvolvemento das clases e á evolución do comportamento dos grupos de alumnos.

Cada ano, ao finalizar o curso e tras a avaliación, revisarase a programación de cara ao novo curso académico.

No suposto de que exista un retraso no desenvolvemento da materia intentarase adaptar o ritmo de traballo en aula a fin de recuperar o tempo perdido. No suposto de que isto non sexa posible centrarase o traballo naqueles contidos mais relevantes de acordo co seu peso na avaliación.

ECONOMÍA 4º ESO

Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica

	Escala			
Indicadores de logro	1	2	3	4
1.- Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asignouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Deseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?				

ECONOMÍA 4º ESO

17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?				
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación				
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
22.- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?				
23.- Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?				
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?				
27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?				
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
30.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan de lectura do centro?				
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?				